

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ
ИСХАК РАЗЗАКОВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК ТЕХНИКАЛЫК
УНИВЕРСИТЕТИ
АКАДЕМИК Ү. АСАНАЛИЕВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ ТОО-КЕН
МЕТАЛЛУРГИЯЛЫК ИНСТИТУТУ**

**"Маркшейдердик иш жана ГМСТ" кафедрасынын
2022-2023-окуу жылындагы геодезиялык окутуу, окуу-
тааныштыруу,
1, 2- өндүрүүштүк жана диплом алдындагы практикалар боюнча**

ОТЧЕТУ

Бишкек 2023

"Маркшейдердик иш жана ГМСТ" кафедрасы: 630003 «Маркшейдердик иш» жана 610001 «Колдонмо геодезия»-боюнча инженер адистерин даярдайт.

Ошондуктан, өндүрүштүк жана диплом алдындагы практика өткөрүү студенттерди окутууда чоң ролду ойнойт. Кафедранын өндүрүштүк практика жүргүзүүсү боюнча, Кыргыз Республикасынын тоо-кен казып алуучу компаниялары менен келишими бар.

Бардык өндүрүштүк практикалардан: биринчи өндүрүштүк, экинчи өндүрүштүк жана диплом алдындагы, бүт керектүү документтер толтурулуп даярдалган – мугалимдер жана студенттердин чыгуусу жөнүндө, ректордун атына билдирүү түзүлгөн; бардык студенттерге практикалык күндөлүктөрү толтурулган. Практикага чыгып кетээр алдында бардык студенттер коопсуздук техникасы менен тааныштырылып, колдоруна практиканын күндөлүктөрү жана практиканын программасы тапшырылган.

Практика өтүүчү мөөнөт:

Практиканын баардык түрү академик У.Асаналиев атындагы Кыргыз тоо-кен металлургия институтунун окуу тартибине ылайык өткөрүлдү.

“МИ жана ГМСТ” кафедрасынын студенттери үчүн практика өтүүчү мөөнөт:

Тоо-кен факультетинин ГД-1,2,3,4-21, ПГ-1-21 группалары, Металлургия факультетинини ФПН-1-21 группасы жана Геологиялык чалгындоо факультетинин ПГ(Г)-1-21, ТГР-1-21, НГД -1-21 группаларындагы 1-курстун студенттери үчүн, геодезиялык окутуу практикасы, 2022-жылдын 24-мартындагы №04-5/16 жана №04-5/41 буйругу боюнча, 2022-жылдын 20-июнунан тартып 26-июнуна чейин;

МД-1-20, ПГ-1-20 группаларынын окууту-тааныштыруу практикасы 2022-жылдын 24-мартындагы №04-5/15 буйругу боюнча, 2022-жылдын 25-июнунан тартып 28-июнуна чейин;

МД-1-19, ПГ-1-19 группаларынын студенттери үчүн, 1-өндүрүштүк практика, академик У.Асаналиев атындагы Кыргыз мамлекеттик геология, тоо-кен иши жана жаратылыш ресурстарын өздөштүрүү университетинин 2022-жылдын 24-мартынын №04-5/12 буйругу боюнча, 2022-жылдын 06-июнунан тартып 01-июлуна чейин;

Академик У.Асаналиев атындагы Кыргыз мамлекеттик геология, тоо-кен иши жана жаратылыш ресурстарын өздөштүрүү университетинин 2022-жылдын 24-мартынын №04-5/13 буйругу боюнча, 2022-жылдын 06-июнунан

тартып 01-июлуна чейин МД-1-18 группасына 2-өндүрүштүк жана МД-1-18, МДд-1-17 группаларына диплом алдындагы практика 1- 30 сентябрына чейин;

Академик У.Асаналиев атындагы Кыргыз мамлекеттик геология, тоо-кен иши жана жаратылыш ресурстарын өздөштүрүү университетинин буйруктук тартиби боюнча студенттер төмөнкү тоо-кен казып алуу өндүрүштөрүндө практика өтүштүү: «Ак-Тюз», «Солтон-Сары», «Макмал», «Терек-Сай», «Талды-Булак Солжээк», «Кумтор», «Кара-Кече», «Бозумчак» .

Университеттин практика башчысы болуп: доцент Умаров Т.С., ага окутуучулар Абдылдаев А.Е., Дуйшонбек кызы Г., окутуучу Кементурова Н.Р. дайындалган.

Геодезиялык окутуу практикасы.

Окуу планына ылайык 2022-жылдын 20-июнунан тартып 26-июнга чейинки убакытта тартып Геодезиялык окутуу практикасына («Кегети» полигонуна) Тоо-кен металлургия факультетинин жана Геологиялык чалгындоо факультетинин 1-курсунунун студенттери жиберилмек. Окутуу практикасынын башчысы болуп, доцент Умаров Т.С., ага окутуучу Дуйшонбек кызы Г дайындалды.

Бирок COVID-19 пандемиясына байланыштуу, студенттерди алып барып келгенге мумкунчулук болгон жок, адаттагыдай окуу башталган сон, бекитилген окуу-геодезиялык практиканын жетекчилери, студенттер менен окуудан сырткаркы убакытта институттун башкы корпусунун аянтында өткөрүлдү.

Геодезиялык окутуу практикасын өткөн группалар	Студенттердин баардык саны	Практика өткөн студенттер	Пайыз %
ГД-1-21	31	26	83%
ГД-2-21	33	24	73%
ГД-3-21	35	19	54%
ГД-4-21	37	21	56%
ФПН-1-21	13	8	67%
ПГ-1-21	16	13	81%
ПГ(Г)-1-21	31	27	87%
ТГР-1-21	27	19	70%
НГД-1-21	20	11	55%
Баардыгы:	243	168	69%

Практиканын жыйынтыгы боюнча 243 студенттин арасынан 168 студент практика өттү, анын ичинен 132 студент практика боюнча отчет берди. Демек, 69% студенттердин ишине теориялык окуу даражасын, жасаган ишинин сапаттык деңгээлин, эмгек тартибин жана иш катачылыктарын камтыган мүнөздөмө берилди жана ошондой эле ар бир студентке практика өтүүсү боюнча баалар коюлду.

Окуу-тааныштыруу практикасы

Ошондой эле, окуу планына ылайык 2022-жылдын 25-июнунан тартып 28-июнга чейинки убакытта Тоо-кен факультетинин 2-курстун студенттери Окуу-тааныштыруу практикасына бекитилген практика башчылары ага окутуучу Абдылдаев А.Е. жана окутуучу Кементурова Н.Р менен Беловодский шаарчасынын аймагында жайгашкан «Ак-суу» кум-шагыл кенинде өткөрүлдү.

Окутуу-тааныштыруу практикасын өткөн группалар	Студенттердин баардык саны	Практика өткөн студенттер	Пайыз %
МД-1-20	32	16	50%
ПГ-1-20	22	20	91%
Баардыгы:	55	36	65%

Практиканын жыйынтыгы боюнча 55 студенттин арасынан 36 студент практика өттү, анын ичинен 31 студент практика боюнча отчет берди. Демек, 65% студенттердин ишине теориялык окуу даражасын, жасаган ишинин сапаттык деңгээлин, эмгек тартибин жана иш катачылыктарын камтыган мүнөздөмө берилди жана ошондой эле ар бир студентке практика өтүүсү бааланды.

1. 1-өндүрүштүк практика.

1.1. Практиканын максаты жана иш-милдеттери.

1-өндүрүштүк практиканын негизги максаты бул – Колдонмо геодезияны жана Маркшейдердик ишти кылдаттык менен изилдөө жана төмөнкү атайы сабактардын теориялык жана практикалык жактан билим алуу.

Аларга төмөнкүлөр кирет: Высшая геодезия, Геодезическое инструмент ведение, Общая картография, Маркшейдерия, Математическое моделирование непространственных данных, Компьютерное программное обеспечение (Micromine), Маркшейдерско-графическое документация, Теория математической обработки геодезических измерений, Теория фигур планет и гравиметрия, Геодезическая астрономия с основами астрометрии, Спутниковые системы и технологии позиционирования.

Өндүрүштүк практика учурунда студент өз алдынча жекече тапшырма аткарат, анын мазмуну белгилүү бир окуунун дипломдук адистигин билдирет.

Практиканын иш-милдеттери:

- «Технологическая безопасность и горноспасательное дело», «Горные машины и оборудование», «Открытые горные работы», «Технология и безопасность взрывных работ», «Горное право», “Геодезия 1,2”, “Основы геодезии и топографии”, “Введение в специальность”, “Высшая геодезия и основы координатно-временных систем-1” - окуу курстарындагы өндүрүштүк процессин аткаруу технологияларын изилдөө;

- Ар бир курстар боюнча өндүрүштөгү теориялык билимдерди бекемдөө;

- Тоо кен казып алуу өнөр жайынын бардык тармактарын камтыган коопсуздук жана санитариялык маселелерин изилдөө;

- Ээлеген жумуш ордундагы эмгек коргоо боюнча чараларды толук изилдөө;

- «Математическая обработка результатов измерений», «Сдвижение горных пород», «Прикладная геодезия» жана «Высшая геодезия» сабактарынан берилген тапшырмаларга ылайык, 4- курста жасалуучу курсттук долбоорлорго керектүү маалыматтарды чогултуу.

Окуу планынын тартибине ылайык МД-1-19 группасынын студенттери 1чи өндүрүштүк практикага төмөнкү кендерге жиберилген: «Солтон-Сары», «Кара-Кече», «Джамгыр», ЗАО «Кумтор», «Талдыбулак Солжээк», «Бозумчак».

Студенттер 1чи өндүрүштүк практиканы, практика өтүү программасынын эрежелери менен өтүштү. Практиканын башчысы болуп МД-1-19, ПГ-1-19 группаларына кафедранын ага окутуучусу Абдылдаев А.Е. дайындалды.

1-өндүрүштүк практиканы өткөн группалар	Студенттердин жалпы саны	Отчет өткөрдү	Пайыз, %
МД-1-19	25	22	88%
ПГ-1-19	5	3	60%
Баардыгы:	30	25	83%

Практиканын жыйынтыгы боюнча 30 студенттин арасынан 25 студент практика боюнча отчет берди. Демек, 83% студенттердин ишине теориялык окуу даражасын, жасаган ишинин сапаттык деңгээлин, эмгек тартибин жана иш катчылыктарын камтыган мүнөздөмө берилди. Ошондой эле ар бир студентке практика өтүүсү боюнча баалар коюлду. COVID-19

пандемиясына байланыштуу, кээ бир студенттердин практика отконго мумкунчулук болгон жок.

2. 2- өндүрүштүк жана диплом алдындагы практика

2.1. Практиканын максаты жана иш-милдеттери.

2чи өндүрүштүк жана диплом алдындагы практиканын негизги максаты бул – Колдонмо геодезия жана Маркшейдердик ишти кылдаттык менен изилдөө жана төмөнкү атайы предметтерден теориялык жана практикалык түрдө билим алуусу каралган. Аларга төмөндөгү аталыштагы сабактар: Маркшейдерское черчение, Маркшейдерско-геодезические приборы, Математическая обработка результатов измерений, особенности геодезических работ в условиях высокогорья, Геометрия недр, Высшая геодезия, Прикладная геодезия, Сдвигение горных пород, Маркшейдерия, Геодезическое обслуживание земельных работ, Наблюдение за деформациями зданий и сооружений.

Практика учурунда студент өз алдынча жекече тапшырма аткарат, анын мазмуну белгилүү бир окуунун дипломдук адистигин билдирет.

Практиканын иш-милдеттери:

- Студентти өндүрүштүк уюштуруу-техникалык маселелерди чечүүгө жана бүтүрүүчү квалификациялык жумушту аткарууга даярдоо;
- Бүтүрүүчү квалификациялык иши менен байланыштуу материалдарды изилдөө үчүн тоо-кен казып алуучу ишкана, уюмдар жана мекемелерде практика өткөзүү.

Окуу планынын тартибине ылайык Академик У.Асаналиев атындагы Кыргыз мамлекеттик геология, тоо-кен иши жана жаратылыш ресурстарын өздөштүрүү университетинин буйруктук тартиби боюнча МД-1-18 группасынын студенттери 2чи өндүрүштүк практиканы төмөнкү кендерден өтүштү: «Солтон-Сары», «Алтын-Кен», «Бозумчак», «Талдыбулак Солжээк», «Хайдаркен», «Терек-Сай», курулуш компания «LLSAKSAI», «Ак-Суу», «ОсОО «Антрацит», ТОО «Техногранит КГ». Студенттер 2чи өндүрүштүк практиканы, практика өтүү программасынын эрежелери менен өтүштү.

МД-1-18 группасы учун 2чи өндүрүштүк жана диплом алдындагы практикаларынын башчысы болуп: доцент Умаров Т.С, МД-1-17 группасы учун диплом алдындагы практикасынын башчысы болуп: ага окутуучу Дуйшонбек кызы Гулжамал дайындалган.

2-өндүрүштүк практиканы өткөн группалар	Студенттердин жалпы саны	Отчет өткөрдү	Пайыз, %
МД-1-18	20	18	90%
МДд-1-17	28	22	78%
Баардыгы:	48	40	83%

Практиканын жыйынтыгы боюнча 2-өндүрүштүк практиканы өткөн 20 студенттин арасынан 18 студент өндүрүштүк жана диплом алдындагы практикаларын өткөнү тууралуу отчет өткөрдү. Демек, 83% студенттердин ишине теориялык окуу даражасын, жасаган ишинин сапаттык деңгээлин, эмгек тартибин жана иш катчылыктарын камтыган мүнөздөмө берилди жана ошондой эле ар бир студентке практика өтүүсү боюнча баалар коюлду.

Жыйынтыктоо

Өндүрүштүк практиканын жыйынтыгында студенттер курстар боюнча өндүрүштөгү теориялык билимдерди бекемдеп, тоо-кен казып алуу өнөр жайынын бардык тармактарын камтыган коопсуздук жана санитардык маселелерин изилдеп, ээлеген жумуш ордундагы эмгек коргоо боюнча чараларды толук изилдөө менен алдыдагы окуу жылында жасалуучу курстук проекттерге, керектүү материал чогултушту. Ошондой эле бүтүрүүчү курстун студенттери, өндүрүштүк уюштуруу-техникалык маселелерди чечүүнү жана бүтүрүүчү квалификациялык иши менен байланыштуу, материалдарды изилдөө менен квалификациялык жумушту аткарууга даярданышты.

Өндүрүштүк практикалар жакшы жыйынтыктарды камтып, жогорку деңгээлде өттү. Студенттер жаңы билим алуу менен, өндүрүштүк маселелерди чечүүнү үйрөнүү менен өндүрүш жөнүндө түшүнүк алып, өз адистиги боюнча иштөөнү жана башка адистиктер боюнча түшүнүгүн кеңейтип, ал өндүрүштө адистердин ортосундагы мамилелери жөнүндө түшүнүк алышты. Кээ бир студенттерге өндүрүштүк практиканын жыйынтыгында жумуш ордуна калууну сунушташты.

Кээбир студенттер өндүрүштүк практиканы COVID-19 пандемиясына байланыштуу жана каржылык көйгөйлөрдөн улам өтүүгө мүмкүнчүлүктөрү болгон жок, анткени кээ бир тоо-кен казып алуу өндүрүштөр жана компаниялар, жатакана жана тамак-аш менен камсыз кылбайт.

**“МИ жана ГМСТ”
кафедра башчысы**

Омуралиев С.Б.